

Keväällä 1945 perustettu Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta täyttää tänä vuonna 75 vuotta. Juhlat järjestettiin 3.9. YP onnittelee lämpimästi Valtsikaa, yhtä viidestä kustantajastaan!

Jo keväällä korona-aikaan julkistettiin **Jukka Kortin** kirjoittama historiateos *Valtaan ja vastavirtaan. Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta 75 vuotta*, joka ”käsittelee laajaan tutkimusaineistoon perustuen tiedekunnan suhdetta ympäröivään yhteiskuntaan erilaisina ajanjaksoina. Teos avaa niitä moninaisia tapoja, joilla tiedekunta on ollut yhteiskunnallisessa muutoksessa mukana ja ajoittain jopa sen ohjaksissa. Teoksessa pohditaan valtiotieteellisen tiedekunnan merkitystä yhteiskuntakriittisenä toimijana ja kasvattajana. Keskeisiä teemoja ovat myös yhteiskunnallisen tutkimuksen ja taloudellisten tavoitteiden välinen jänniteinen suhde sekä tiedekunnan rooli osana (hyvinvointi)valtion rakentamista ja yleistä poliittista liikehdintää.”

Valtsikan suunnasta tulee myös uusimman *Tieteessä tapahtuu* -lehden (3/2020) pääkirjoitus, jossa yliopistotutkija **Timo Miettinen** pohtii, miten koronakriisi on muuttanut tieteenon tapoja:

”(...) korona-aika on muuttanut tutkijan arkea. Joillakin, kuten itselläni, osa tutkimuksen perusoletuksista muuttaa asentoa. Toiset eivät pääse arkistoon tai tutkimuskohteensa luo. Konferenssimatkat jäävät tekemättä. Opetuksesta katoaa Teams-ympäristössä vastavuoroisuus.

On myös niitä, joille korona merkitsee uusien tutkimuskohdeiden syntyä, uutta dataa, kenties uusia rahoitusmahdollisuuksia. Monien puhelin soi ja sähköposti laulaa, kun tutkijoita kysytään poikkeuksellisen paljon television ja radion ajankohtaisohjelmiin ja erikoislähetysiin.

Koronakriisi ei ole kuitenkaan yksinomaan biologinen tai epidemiologinen ilmiö. Virus on toki sama kaikkialla, mutta sen vaikutukset riippuvat myös niistä asioista, joita me humanistit tai yhteiskuntatieteilijät tutkimme: sosiaalisista suhteista, kulttuurista, hyvinvoinnista tai vaikkapa läheisyyden osoituksista.

Rajoitusten asettaminen ei sekään ole vain oikeudellinen kysymys, vaan riippuu esimerkiksi yhteiskunnallisen luottamuksen kaltaisista ilmiöistä. Sääntöjen asettamisen kannalta yhteiskunnallinen hyväksyttävyyden on avainasemassa. Ei ole sellaista poliisia, joka vahtisi käsien pesua tai turvavälien pitämistä.

Tieteen merkitys korostuu erityisesti kriisin taloudellisessa sopeutumisessa. Valtiot ovat nou-

semassa avainasemaan tulevana vuosina elvyttäessään taloutta tuhansilla miljardeilla euroilla. Olisi tärkeää, että myös kriittisten tutkijoiden ääni kuuluisi niissä pöydissä, joissa pelastetaan lentoyhtiöitä, tehdään uusia investointeja tai vastaavasti sopeutetaan julkista sektoria.

Yliopiston sisältä käsin muodikas monitieteisyys näyttää joskus puuttumiselta yliopiston perustehtävään. Mutta samalla koronakriisi on osoittanut, että erityistieteiden tuottama ymmärrys maailmasta on kestävästä vain silloin, kun se asettuu keskusteluun muiden tieteiden ja koko yhteiskunnan kanssa.

”Ollessani 10-vuotias tutustuin suomen kieleen. Siitä lähtien olen kävellyt lumen läpi ja yli vuorien yrittäen oppia tätä kieltä.

Kun ihminen ryhtyy uuden kielen oppimiseen, hän tapaa monia yllättäviä – ja ehkä epäselviäkin – seikkoja. Yksi asioista, joka kävi suoraan sieluuni, on partisiippi, siis sellainen verbimuoto kuin vaikkapa *lukeva, syömätön ja syyttämä*.

Partisiipilla pakataan asioita. Partisiipissa on verbin ja adjektiivin piirteitä. Se myös taipuu sijamuodoissa. Venäläinen kirjailija Anton Tšehov on sanonut, että lyhyys on lahjakkuuden sisar. Minusta tämä lause heijastaa partisiipin pääerikoisuutta.

Partisiippi on sen mitta, miten suomen kielioppi voi pakata asioita lyhyimmässä, tiiveimmässä muodossa. Esimerkiksi

suomen kielen puhuja voi helposti välttää pitkiä rakenteita kuten *sellainen, josta on ollut puhe* ja sanoa pelkkä *puhuttu* tarkoittoa samaa asiaa. Kätevää!

(...) Ajatelkaa tätä: käyttämällä vähemmän sanoja saamme saman merkityksen kuin pitkien lausein. Suomen partisiipit muistuttavat Tetris-peliä, jossa sanoista kootaan taitavasti kuin palikoista rivit kokonaisiksi.”

(**Juliia Guseva** Rakkaudesta suomeen -blogissa 28.5.2020, kotus.fi)

Saako tutkija tuntee, kysyy luonnonsuojelubiologi **Panu Halme** Koneen säätien Rohkeus-blogissa (3.9.2020, koneensaatio.fi):

”Luonnontieteilijä on kone, joka tuottaa puolueettomia analyysejä omasta tutkimusalastaan, eikä ole oikeastaan mitään mieltä yhtään mistään.

Tähän tyyliin minua on opetettu, ja olen itse jollain tavalla rakentanut samanlaista kuvaa itsestäni. Tutkijan, erityisesti luonnontieteilijän, tehtävä on analysoida maailman tilaa ja muuttujien välisiä vuorovaikutuksia, minun tapauksessani luonnon monimuotoisuutta koskien. Siinä roolissa jokainen vuodattamani kyynel on heikkouden merkki ja ase jonkun tiedevastaisesta maailmankuvasta hyötyvän käteen.

Itse olen vasta viime vuosien aikana alkanut ymmärtämään tutkijan kliinisyttä korostavan roolini mahdollisuuden ja jopa vahingollisuuden. Tutkin luonnon monimuotoisuutta ja erityisesti keinoja sen vähentämisen pysäyttämiseksi. Ihmisen käynnistämä kuudes sukupuuttoalto on peruuttamattominta ja traagisinta mitä maailmassa tällä hetkellä tapahtuu. Esimerkiksi ihmisen rakentamien kulttuurimonumenttien aikajanaat ovat mitättömiä siihen verrattuna, että lajien sukupuuttojen mukana maailmasta häviää jopa satojen miljoonien vuosien pituisia ainutlaatuisia kehityskulkuja. Voinko lopulta edes olla uskottava tällaisen aiheen tutkija, jos en ole jatkuvasti jollain tasolla surullinen tai ahdistunut siitä, mitä näen? Tai voinko ainakaan ikinä saada muille perille viestiä siitä, että nyt tapahtuu jotain erityistä? Miten pitäisi toimia, kun oikeastaan tekisi mieli mennä torille huutamaan perkelettä ja haukkumaan kaikki idiooteiksi?

Mitä ihmiskunta tekee, kun pian koittaa päivä jolloin viimeinen sumatransarvikuono kuolee? Ehkä #extinction trendaa Instagramissa pari päivää?”

Onko tänä vuonna mielestäsi ilmestynyt jokin lyömätön tiedekirja? Jos on, niin nyt on hyvä hetki ilmiantaa se kisaamaan Vuoden tiedekirja -palkinnosta. Vuosittain jaettavan palkinnon myöntävät Suomen tiedekustantajien liitto ja Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV). Palkintosumma on noussut aiemmasta 10 000 eurosta peräti 25 000 euroon.

Hakuilmoituksen mukaan ”palkittavalta teokselta edellytetään, että se perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja todennettavaan lähdepohjaan. Valinnassa painotetaan vertaisarvioituja ja huolellisesti toimitettuja, sujuvasti luettavia kotimaisia teoksia. Painotus korostaa tiedettä ja erottaa palkinnon yleisen tietokirjallisuuden monista palkinnoista.”

Vuoden tiedekirja -palkinnon saaja julkistetaan TSV:n kevätkokouksessa maaliskuussa 2021. Palkintoehdotuksen voi lähettää marraskuun loppuun mennessä julkaisupäällikkö **Sami Syrjämäelle** tieteellisten seurain valtuuskuntaan (@tsv.fi).

Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.